

5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3008209-smigal-virit-so-evrointe-gracia-ukraini-bude-prioritetom-horvatii-pid-cas-golovuvanna-v-es.html>
6. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eu-ua.org/novyny/bilshist-ukrayinciv-pidtrymuut-ekonomichnu-integraciyu-ukrayiny-z-yes>

Ключові слова: інтеграція України, Європейський Союз, інституції, Угода про партнерство і співробітництво, Угода про асоціацію, організаційне забезпечення.

Ключевые слова: интеграция Украины, Европейский Союз, институции, Соглашение о партнерстве и сотрудничестве, Соглашение об ассоциации, организационное обеспечение.

Key words: Ukraine integration, European Union, institutions, partnership and cooperation agreement, association agreement, organizational support.

ШТУЦА ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри національної економіки,
кандидат економічних наук, доцент*

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сьогодні екологічні проблеми тісно пов'язані з економічними і мають глобальний характер, і саме забезпечення сталого розвитку, належне врядування станом навколишнього середовища вимагають пошуку нових економічних інструментів стимулювання екологічно сталого розвитку. За останні 20 років стратегії або програми сталого розвитку взяли понад сто країн, однак, виходячи з результатів зміни екологічного стану, визначено, що принципи сталого розвитку не вдалося повністю впровадити в жодній країні світу.

Конкурентна боротьба в сучасній економіці вимагає постійного вдосконалення техніки і технології виробництва, надання послуг, внаслідок чого товари і послуги все більш ускладнюються. У зв'язку з цим зростає роль людини не тільки як робочої сили, а й як джерела знань, нових ідей, методів і засобів їх реалізації, втілення в життя і використання. Таким чином, роль людського капіталу постійно збільшується. В цей же час людська діяльність в прагненні до постійного підвищення ефективності виробництва, задоволенню все зростаючих потреб привела до значного збільшення антропогенного впливу на навколишнє середовище – середовище проживання, і на природу в цілому – так як діяльність людини набула глобального характеру. Цьому сприяє зростання чисельності населення на планеті і інтенсифікація людської діяльності. В результаті на Землі відбуваються перерозподіл водних ресурсів, зміна місцевого клімату, перетворення деяких рис рельєфу. З надр планети щорічно видобувається понад 120 мільярдів тон корисних копалин, виплавляється 800 мільярдів тон різних металів, виробля-

ється більше 60 мільйонів тон синтетичних матеріалів, вноситься в ґрунт понад 500 мільйонів тон мінеральних добрив і близько 3 мільйонів тон різних отрутохімікатів. Зростання масштабів антропогенного впливу на природне середовище не проходить безслідно: щорічно знищуються десятки мільйонів гектарів лісів, орних земель, зникли тисячі видів тварин і рослин.

Підтримка екологічного балансу, збереження навколишнього середовища для розвитку економіки і людства в цілому пов'язано з негативним впливом природних явищ на предмети і засоби праці, а також на людей, їх здоров'я. Усвідомлення екологічної проблеми привело до екологізації економічного розвитку в промислово розвинених країнах. По-перше, це виразилося в тому, що витрати держави і монополій на охорону навколишнього середовища значно збільшилися за останні 20 років. По-друге, значне зростання стався на ринку виробництва та реалізації очисної техніки – виникли «екоіндустрія», «екобізнес». В даний час вже сформований міжнародний ринок екологічно чистого обладнання та екологічно чистої продукції. По-третє, була сформована система законів і сформовані організації (на міжнародному, регіональному та місцевому рівнях) із захисту природи. Розроблено програми екологічного розвитку окремих країн і регіонів. По-четверте, посилилася міжнародна координація в галузі охорони навколишнього середовища. Цей аспект міжнародного співробітництва є найбільш значущим в даний час, т. к. Без об'єднання зусиль, прагнення до уніфікації відповідних норм, ефект від регіональних і місцевих заходів щодо захисту природи буде значно менше.

В останні десятиліття питання навколишнього середовища виходять на перший план серед інших глобальних проблем людства. Всесвітній економічний форум в останні роки виділяє пов'язані з ними екологічні ризики серед найбільш серйозних; в 2019 році вони фігурують як трьох з п'яти найбільш вірогідних ризиків в довгостроковій перспективі і чотирьох з п'яти щодо можливого впливу. Найбільш серйозні проблеми – забруднення повітря, води і ґрунту, виснаження ресурсів, брак чистої води, втрата лісів і біорізноманіття. В даний час найгострішою і складною для вирішення визнається проблема зміни клімату, яке викликає зростаючим забрудненням повітря.

Усвідомлення невідкладності вирішення природоохоронних проблем для виживання людства привело світ до вироблення екологічно орієнтованої стратегії розвитку [1]. Факторами її втілення крім швидкого погіршення стану навколишнього середовища стають ресурсні обмеження, вирішення питань енергетичної безпеки, наростаючі природоохоронні витрати традиційної економіки, тиск з боку суспільства, а також становлення екологічного чинника як засобу підвищення конкурентних переваг країн і компаній. Реалізація стратегії відбувається на всіх рівнях: міжнародному, державному, приватному, неурядово-му цивільному.

В результаті ми спостерігаємо процес глибокої перебудови світової економіки, розширення її екологічного сегмента під впливом активізації природоохоронної політики, трансформації діяльності бізнесу,

зростання інноваційної, інвестиційної та інформаційної активності в цій сфері. У рішенні проблем навколишнього середовища задіяні практично всі науки ..

Сьогодні екологічні проблеми в Україні незаслужено засунуті на задній план. Це не вина тільки нинішньої влади – такий стан у нас склався ще з 90-х. Тоді суспільство помилково вирішив, що питання екології другорядні. А політики зробили все, щоб дискредитувати ті зачатки «зеленого руху», які тоді були. Суспільство часто стикається з думкою, що охороною навколишнього середовища можна знехтувати на догоду економіці. Але це в корені невірний підхід. Важливо розуміти, що екологія і економіка дуже тісно пов'язані, і великий шкоди навколишньому середовищу часто обертається величезними збитками для економічної діяльності.

Інший приклад тісного взаємозв'язку екології і економіки – сфери енергоефективності та раціонального використання природних ресурсів. І тут становище у нас просто було надзвичайно важке. Сьогодні Україна є однією з найменш енергоефективних економік світу. Енергоємність економіки нашої країни в 3,8 рази вище, ніж в 27 країн ЄС. Багато наших співгромадян слабо розуміють, що означають ці цифри. Але найголовніше, що слід знати – за ними стоять гроші. Наші високі платіжки за комуналку – теж наслідок цих цифр і їх головна причина. Неможливо розбагатіти, використовуючи ресурси так неефективно і марнотратно. У той же час, економічне зростання, як правило, пов'язаний з високою енергоефективністю. Досвід успішних країн доводить це.

Україна є учасницею декількох десятків міжнародних еколого-економічних конвенцій і двосторонніх угод: Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі й під водою (1963 р.); Конвенції про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів біологічної та токсичної зброї та про їх знищення (1975 р.); Конвенції про запобігання забрудненню моря скидами відходів та інших матеріалів (1975 р.); Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1988 р.); Конвенції про заборону військового та іншого ворожого використання засобів впливу на навколишнє середовище (1978 р.); Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великій відстані (1985 р.); Конвенції про контроль транскордонних перевезень токсичних відходів і їх ліквідації (1989 р.); Конвенції про транскордонний вплив промислових аварій (1992 р.); Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (1992 р.) та ін. [2].

Головними досягненнями міжнародного співробітництва України в сфері екологізації економіки є:

- відображення національних інтересів і позиції держави в директивних документах і рішеннях форумів міжнародних міжурядових організацій;
- розширення сфери міжнародного співробітництва, завдяки укладанню нових угод, договорів і програм;
- твердження міжнародно-політичного авторитету України і вдосконалення національної правової бази;

– підвищення екологічної кваліфікації (правової, технологічної) і методології управління, спрямованої на поліпшення екологічної ситуації в Україні;

– отримання, завдяки міжнародній співпраці, допомоги в сфері охорони навколишнього середовища тощо. Як показує досвід, проводити ефективну політику сталого розвитку в державі досить важко навіть при процвітаючій економіці, а тим складніше виглядає ця проблема в Україні, яка переживає глибоку системну кризу і змушена одночасно вирішувати безліч проблем: економічних, соціальних, політичних, екологічних.

Основним завданням щодо сталого розвитку України є забезпечення динамічного соціально-економічного зростання, збереження навколишнього середовища та раціональне використання природно-ресурсного потенціалу для задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь шляхом побудови економічної системи з високою ефективністю, яка буде стимулювати продуктивну працю, науково-технічний прогрес та буде мати соціальну спрямованість. Сталий розвиток має реалізовуватися в межах ефективної ринкової системи та регулювання економіки державою, координації дій, яка стосується всіх сфер життя суспільства.

Враховуючи викладене, на теперішній час необхідно звернути увагу на наступні пріоритетні напрямки формування умов сталого розвитку України:

– здійснення інтегрованого підходу щодо формування політики держави в економічній, соціальній та екологічній сферах;

– об'єднати економічні та екологічні складові соціально-економічних реформ;

– впровадити інтегральні індикатори сталого розвитку України.

Використання зазначених механізмів має сприяти посиленню координації дій органів державної влади, підприємств різних форм власності, неурядових структур щодо вирішення проблем пов'язаних з охороною навколишнього середовища і структурної перебудови економіки.

Список використаної літератури:

1. Галушкіна Т. П. Національна політика «зеленого» зростання в Україні / Галушкіна Т. П., Мусіна Л. О., Хумарова Н. І. – О. : [б. в.], 2012. – 271 с.
2. Україна: прогресс на шляху сталого розвитку // Інформаційно-аналітичний огляд виконання «Порядку денного на XXI століття» / За ред. Б. М. Данилишина. К.: ЗАТ «Ніч лава», 2002. 224 с.

Ключові слова: економіка, екологія, сталий розвиток, екологічний баланс, навколишнє середовище.

Ключевые слова: экономика, экология, устойчивое развитие, экологический баланс, окружающая среда.

Key words: economics, ecology, sustainable development, ecological balance, environment.